

KUTYIFA ANIKÓ

NAPI FELHŐ

#AUTIZMUS #KÖZÖSVILÁG #FELFEDEZÉS #SZERINTEM

Budapest, 2019

Szakmai lektor
Havasi Ágnes

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Luther Kiadó, 2019

© Kutyifa Anikó, 2019

Illusztrációk © Kutyifa Ágnes

A könyvben szereplő kiskorú Felhők szülei hozzájárultak a történetekben való megjelenéshez, megszólaláshoz.

TARTALOM

Előszó	11
#bátorság #út #gyermek #pedagógus	
Bevezető	13
#autizmus #felhőlesen	
#felhőtípusokbannemlehettipizálni	
Kommunikálunk vagy beszélünk?	24
#echolia #vizuálistámogatás	
Hogyan segítsük az óvó nénit az önreflexió fejlesztésében?	28
#babzsákfoglalkozás #echolia	
#strukturáltság #játéktevékenység	
Irkafirka vagy műalkotás	34
#élménymegosztás #kölcsonösség	
#spektrum	
A nulla, az nem semmi	38
#rugalmatlanság #IKT	
Vénusz és Mars	42
#kommunikáció #panelmondat #okosdoboz	
Átlagemberek	46
#neurotipikus #autizmuspektrumzavar	
#szociálisképességek #szemkontaktus	
#babzsákfoglalkozás	

Felhőfóhász	51
#vers	
A szavak ereje	52
#szószerintiértelmezés	
Az autizmus világnapja	55
#vers	
A jó doktor	57
#sorozatajánló #kompetenciahatárok	
A karácsonyi pulóver	60
#egyenetlenképességstruktúra	
#centráliskoherenciagyengesége	
#eltérőperspektíva	
Csak lazán!	63
#viselkedésszervezés	
#echolaliakommunikációscéllal	
Autrismus	68
#vers #BNO-kód #SNI	
Enni vagy nem enni	70
#vizuálistámogatás #szelektívétkezés	
#sztereotípirdeklődés	
Szó szerint	74
#szószerintiértelmezés	
#kommunikációsnehézség	
#abeszédnemm kommunikáció	
Szó szerint	80
#vers	

Sétálunk, sétálunk..., avagy a támogatott közlekedés #viselkedésszervezés #vizuálistámogatás #autizmusbarátkörnyezet	82
Pillangó, ha lehetnék... #kommunikációsnehézség #képesgondolkodás #mentalizáció #nyelv	85
Mi jár annak, akinek igaza van? A szája! #mentalizáció #szociálisképességek #viselkedésszervezés #pozitívmege erősítés	89
Egy kis történelem #szószerintiértelmezés #nemcsakautidiák	93
Ez állati #mesteréstanítványa #szociálisképességek #kommunikációsképes ségek	96
Generációs különbségek #kommunikációsképes ségek #technológia	100
Szülői értekezlet #koterapeutaszülő	104
Az vagyok, ami a címkémre van írva? #stigma #stigmatizáció	107
Aki különleges #vers	109
Bárcsak egy Felhő is csinálna nyarat... #kölcsonősség #egyenetlenségstruktúra #szociáliskészségek	111

Matek	115
#szószerintiértelmezés	
Tükröm-tükröm, mondd meg nékem...	117
#vizuálistámogatás #kivagyokén	
Borban az igazság?	119
#szószerintiértelmezés	
#vizuálistámogatás #nyelv	
Mit is jelent kedvesnek lenni? – Állati 2.0	121
#kognitívérzelmitréning #érmek	
Nem csak tihanyi az echo(lalia)	125
#echolalia	
#kommunikációscéllalvagysmkitudja	
Testhelyzet	127
#testkép	
#konkrétgondolkodáskonkrétnyelv	
A szó nem száll el	130
#echolalia #hozzátapadás	
A bagoly és a veréb	132
#kölcsönöskommunikáció	
#körtársvsnóthallgatóság	
#pedagógusszerep #fejlesztésvskorpetálás	
Sarokba szorítva, de büszkén	137
#kommunikáció #mindentmegmagyaráz	
Láthatósági mellény kötelező	140
#érmek #képesgondlkodás	
#láthatatlanszabályok	

Ne általánosíts! Vagy igen?	143
#általánosítás #rugalmatlanság	
A dinoszauruszok és a babzsákfoglalkozás	149
#viselkedésszervezés	
#kölcsonöstársasképességek	
#végrehajtóműködésekgyengése	
Befejezés	152
Köszönet	154
Autispecifikus szótár	156
Felhasznált irodalom	166

ELŐSZÓ

#BÁTORSÁG #ÚT #GYERMEK #PEDAGÓGUS

Egyszer egy autista kamasz édesanyja azt mondta nekem: „Fura, de minden nehézség mellett, amit az autizmus jelent vagy hoz, hihetetlenül élvezem, ahogyan a lányom gondolkodik, ahogy van, ahogy él, mert ez sok szempontból nagyon különbözik mindattól, amit eddigi életemben megtanulhattam vagy megtapasztalhattam.” Akkor azt gondoltam, hogy nem csak a mondatai erősek... Micsoda bátorság!

Anikó írásaiban ugyanezt a bátorságot érzem: szembenézni, elfogadni, makacsul megpróbálni megérteni, hogy létezik és létjogosult egy másik vélekedés, gondolat vagy magyarázat ugyanarra a jelenségre, cselekedetre, gondolatra. S mégis, ahogyan ezt közreadja, kiviláglik, hogy nincs „az autista gyermekek világa” és „a nem autista gyermekek világa”, csak egy közös világunk van, melyben a sokszínűség gyönyörködtető. Írása reményt önt az olvasóba, hogy bár folyton kételkedni, tanulni, gondolkodni olykor fáradságos, az erőfeszítés megtérül. Megtérül, mert a felhők az ég, az ég pedig a világ része, épp, mint mi mindannyian.

Ez a könyv az autizmusról szól, sztorijai azonban nem pusztán szakmai információkat, sokkal inkább a megértés vágját és a pedagógusnak az ehhez vezető úton való vándorlását (néha cammogását, meg-megállását vagy épp a megértés utáni rohanását) közvetítik. Szól azokhoz, akik még

nem találkoztak közvetlenül az autizmussal, és azokhoz is, akik igen. Előbbiek számára segítséget nyújthat megérteni az autizmussal élő gyermekek gondolkodását, utóbbiak számára mosolyogva felidézni hasonló történeteiket. Emellett pedig mindannyiunkat emlékeztet arra, hogy megéri figyelni, gondolkodni, értelmezni, mert ha a gyermekekkel – nem csak felszínesen – együtt vagyunk, kiviláglik, mi az élet sava-borsa, s hogy az egyediség igazi érték.

Bátorság mindezt megélni, és még nagyobb bátorság mindezt egy könyvben mindenki asztalára elérhetővé tenni – köszönet érte.

Havasi Ágnes,
az Autizmus Alapítvány tanára,
az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar oktatója

BEVEZETŐ

#AUTIZMUS #FELHŐLESEN #FELHŐTÍPUSOKBAN NEM LEHET TÍPIZÁLNI

Kedves Olvasó!

Örülök, hogy találkozunk. Mielőtt továbbolvasnál, azt hiszem, becsületes dolog lenne tőlem, ha előre szólnék, körülbelül mire számíts, ha lapozol. A kezdedben lévő kötet semmiképpen nem szakkönyv. Ugyanakkor mindenképpen tudományos igénnyel készült. A főszereplője lényegében az autizmus. Azok az autizmussal élő gyermekek, akikkel a munkám során találkozom, és én. Ez nagyon fontos szempont a történetek olvasása közben. Mert az előtted heverő sorokat azért írtam, hogy megosszam Veled az élményeket, tapasztalatokat és felfedezéseket, amelyek nem lennének az életem része, ha nem autizmus spektrum pedagógiája szakos gyógypedagógusként dolgoznék, és nem pont a történet főszereplőivel hozott volna össze a sors.

Felhőknek neveztem el az autizmussal élő gyermekeket, akikkel napról napra találkozom. Először nem is tudatosan. De azóta kiderült, hogy mégsem véletlenül. A bevezetésben szeretném elmesélni az első találkozásomat a Felhőkkel és bepillantást engedni abba a különleges és izgalmas utazásba, amelyre hat évvel ezelőtt meghívást kaptam. A könyv tehát egyetlen nézőpont, arról a helyről, ahová letelepedtem, hogy gyönyörködhessenek a Felhőkben. A fejezetek címe alatt olvasható

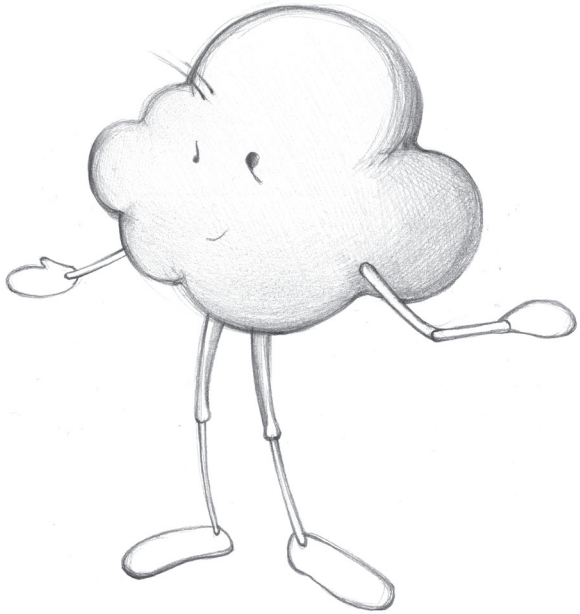
címkék (tagek) igyekeznek megjelölni és előre jelezni azt a területet, melyről – szerintem vagy számomra – az adott fejezet szól. Bizom benne, hogy előbb-utóbb Te magad is, kedves Olvasó, odaillesztheted a saját tageidet a fejezetek elé.

Bementem a csoportszobába, és ott volt ő. A Felhő. Ráadásul nem volt egyedül. Az első néhány másodpercnyi tétova csendemben egymást kergették a gondolatok. A kolléganőm első mondata így szólt – nem viccelek, első munkanap első fél órája –: „Aztán láttál már közletről autistát?”

Naná, hogy láttam! Voltam egyetemi gyakorlatokon, megnéztem jelentős mennyiségű oktató videót. Igen hamar rá kellett azonban jönnöm, hogy ez a kérdés, az első, el fog kísérni mindvégig. Mert – ahogy az életem során már annyiszor – egyetlen mondat képes megváltoztatni. Mert nem, nem láttam. Addig a percig egyetlen autizmussal élő embert sem láttam. Csupán néztem.

Akkor és ott kezdődött el különleges és szerfelett kalandos utazásom a spektrumon. Időközben ráeszméltem, hogy erre a kérdésre, az elsőre, az igazán fontosra tényleg válaszolnom kell. És valószínűleg minden válaszomat újra és újra át kell gondolnom. Ahogy teltek az évek, és a munkám során megismertem különböző életkorú, autizmussal élő gyermekeket, egyre több és egyre izgalmasabb válaszom született. Sőt a kérdések is másképp hangzottak, attól függően, hogy bölcsődés, óvodás vagy felső tagozatos gyermekre vonatkoztak.

Meghívlak most Téged, kedves Olvasó, hogy tarts velem az úton, mely valószínűleg soha nem ér véget. Mert a spektrumon, a szivár-

ványon innen és túl nem varázslények laknak, akikhez csak mesebeli próbatételek útján lehet eljutni. A spektrumon lakók többsége igazán nyitott szívvel és szemmel él. És velünk ellentétben, akik talán kikérjük magunknak a mássággal való megbélyegzést, nem szeretnek ítélkezni. Nem erőltetik nézeteiket másra, nem várják el, hogy lássunk, érezzünk úgy, mint ők. Ahogy hétről hétre megengedik nekem, hogy odatelepedjek a spektrumra – ki óvatosan, ki nagy lendülettel –, mindannyian megmutatnak nekem egy szeletet a világból. Ó, nem, ne hidd, hogy az övékéből. Nincs külön világuk. Egy világ van. Ők, te és én mi vagyunk. Ezt tőlük tanultam meg.

S hogy miért illik az autizmussal élő gyermekekre a Felhő elnevezés? Elmesélem. A név kitalálásában talán közrejátszott földrajztanári múltam is. Ami a tényeket illeti:

A felhő a földfelszín felett kicsapódott vízgőz összessége, azaz a vízgőz kondenzációja.

Biztosan te is sokszor láttad már a jéghegyes ábrát, mely az autizmust igyekszik szimbolizálni, hogy mindazok a viselkedéses jegyek, melyek számunkra láthatók, csupán a felszín, melynek a legyőzésével, a felszín alá nyomásával igyekeznek „normálisnak” tűnni az érintettek. Számomra a felhő is ilyen jelkép, a felszínen az autizmussal élő embernek csak egyfajta „sűrített változatát” látjuk, abba a pillanatba tömörítve, amikor találkozunk vele: a metrón, az utcán, a postán, az iskolában... Ahány érintett személy, annyi jellem, annyi személyiség. Változatos és izgalmas, mint a felhők.